

KØBENHAVNS UNIVERSITET
INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI

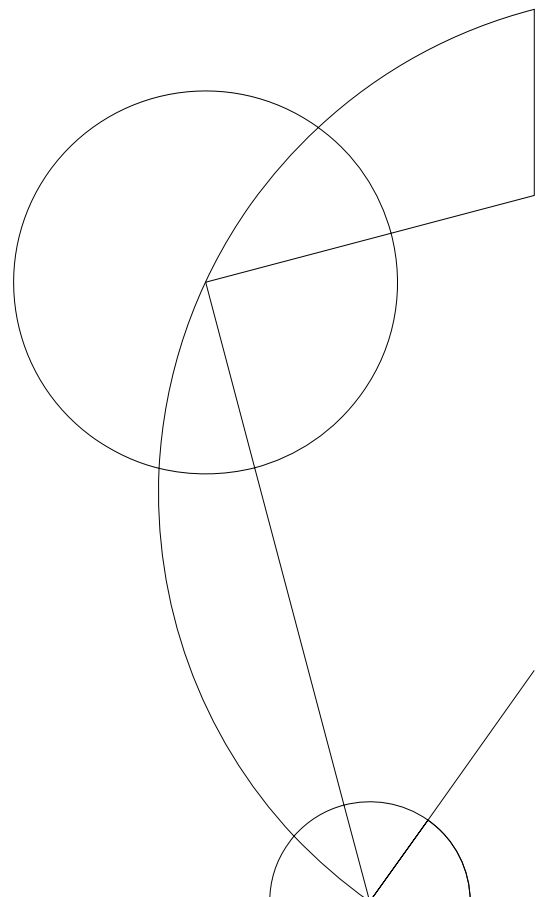

IFRO UDREDNING

Opgørelse over import af soja og andre landbrugsprodukter fra Brasilien.

Notat vedr. oplysninger til besvarelse af spørgsmål stillet til ministeren for
fødevarer, fiskeri og ligestilling.

IFRO Oktober 2019

Omslag

Dette notat er udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevarer-og Ressourceøkonomi og Miljø- og Fødevarerministeriet om forskningsbaseret myndighedsbetjening, uden for det årlige arbejdsprogram.

Notatet vedrører oplysninger til ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestillings besvarelse af spørgsmål 49-51 (URU alm. del) stillet den 27. september 2019 efter ønske fra Eva Flyvholm (EL).

Spørgsmålene forholder sig til følgende tre områder:

- en opgørelse over udviklingen i dansk import af soja i perioden 2009-2019. Opgørelsen må gerne give et overblik over importeret soja pr. år, landet sojaen er importeret fra, samt en vurdering af hvilke lande sojaen er produceret i.
- en opgørelse over import af henholdsvis soja, kød og andre landbrugsprodukter fra Brasilien i perioden 2009-2019, samt en opgørelse over, hvor meget brasiliansk kød og soja, der importeres via andre lande, herunder Tyskland og Holland.
- en vurdering af, hvor stor en del af den soja, der i dag importeres til Danmark, der er certificeret, og hvilke certificeringsordninger der i så fald er tale om.

IFRO Udredning 2019/ xx

Opgørelse over import af soja og andre landbrugsprodukter fra Brasilien.

Forfattere: Morten Gylling, Aske Skovmand Bosselmann, Frederik Lehman Olsen, Astrid Hagelund

kvalitetssikring: Jesper Sølvér Schou har foretaget faglig kommentering. Ansvar for udgivelsens indhold er alene forfatterens.

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevarer-og Ressourceøkonomi og Miljø-og Fødevarerministeriet om forskningsbaseret myndighedsbetjening.

Afventer udgivelse.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevarer-og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg

Opgørelse over udviklingen i dansk import af soja i perioden 2009-2019

Importen af sojaskrå/kage har svinget mellem ca. 1,4 mio. tons i 2009 til ca. 1,75 mio. tons i 2015, hvor den toppede. Importen var i 2018 på 1,7 mio. tons. Dette fremgår af nedenstående Tabel 1, der desuden viser hvilke lande soja skrå/kagen er importeret fra.

Tabel 1 Dansk import af oliekgær og andre faste restprodukter fra udvinding af sojaolie, Tons

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Argentina	1.048.956	1.160.097	1.212.861	829.949	493.343	576.980	832.568	579.422	541.591	496.258
Brasilien	127.463	283.119	208.840	222.977	241.922	191.681	117.552	63.609	185.268	179.530
Canada	-	-	21.501	18.444	23.791	19.440	-	15.151	20.922	21.198
Kina	-	2.734	7.848	13.613	18.280	20.358	22.253	35.367	55.738	67.793
Holland	98.133	55.032	92.170	73.670	88.869	96.490	84.592	42.971	85.763	52.598
Paraguay	3.771	2.512	-	-	13.000	54.499	41.116	120.550	45.448	63.651
Tyskland	91.498	47.453	82.934	128.586	340.734	356.447	457.675	666.575	544.972	629.513
USA	-	32.823	45.139	119.137	232.768	244.817	170.881	39.900	4	36.000
Resten af verden	68.347	18.270	33.771	21.206	12.232	30.582	22.796	63.083	123.858	161.117
I alt	1.438.168	1.602.040	1.705.064	1.427.582	1.464.942	1.591.294	1.749.433	1.626.628	1.603.564	1.707.658

Statistikbanken 2019 - KN8Y

Argentina var frem til 2016 det største eksport land, importen var i 2009 på godt 1 mio. stigende til godt 1,2 mio. tons i 2011, herefter er importen faldet jævnt til lige knapt 0,5 mio. tons i 2018. Frem til 2013 var Brasilien det næststørste eksportland. Der er samlet set sket mere end en halvering af den direkte import fra Argentina og Brasilien i perioden 2010 – 2018. Fra 2013 og frem til 2018 er importen fra Tyskland steget jævnt fra godt 340.000 tons til knapt 630.000 tons i 2018. Tyskland har fra 2016 været det land, hvorfra den største andel soja er kommet til Danmark fra. Importen fra Holland har ligget mellem 42.000 og knap 100.000 tons i perioden, og er på ca. 52.000 tons i 2018.

Det er her vigtigt at være opmærksom på, at importen fra både Tyskland og Holland er reeksport og en del af denne reeksport oprindeligt stammer fra Brasilien og Argentina. I 2018 var hhv. 47 % og 76 % af Tysklands og Hollands import af sojaskrå fra Brasilien. Antages det, at den sojaskrå der reeksporteres fra Tyskland og Holland har den samme geografiske sammensætning som den importerede sojaskrå til hhv. Tyskland og Holland, vil der i 2018 være en indirekte import til Danmark fra Argentina og Brasilien på i alt 405.000 tons. Heraf ca. 336.000 tons med oprindelse i Brasilien og ca. 69.000 tons med oprindelse i Argentina. Dermed bliver den samlede direkte og indirekte import af sojaskrå fra Brasilien på i alt ca. 515.000 tons, svarende til ca. 30 % af den samlede danske import.

Dette estimat er naturligvis behæftet med en usikkerhed. Både Holland og Tyskland har en betydende produktion af sojaolie og dermed også sojakager på basis af importerede sojabønner, og en del af den dansk importerede sojaskrå fra de to lande vil også kunne stamme fra oliemøllerne. Det har dog ikke været muligt at estimere, hvor stor en mængde der kunne være tale om. Andelen af brasilianske sojabønner i råvaren til oliemøllerne i begge lande er faldet væsentligt fra omkring 2/3 i 2014 til 1/3 i 2018, hvor anvendelsen af amerikanske sojabønner er steget tilsvarende. Andelen af sydamerikansk soja i denne sojaskrå vil således være lavere end for den reeksporterede sojaskrå som Danmark importerer fra de to lande. Derudover kommer ca. 1/3 af Tyskland import af sojaskrå er fra Holland, og dermed kan der være

tale om en varestrøm fra Brasilien via Holland og Tyskland til Danmark, hvilket også skaber usikkerhed omkring vores estimat.

Der har i perioden fra 2010 været en stigende import af sojaskrå fra Kina, hvor en stor del er certificeret økologisk.

Opgørelse over import af henholdsvis soja, kød og andre landbrugsprodukter fra Brasilien i perioden 2009-2019.

Soja

Den danske import af landbrugsvarer fra Brasilien omfatter soja, oksekød, appelsiner og kaffe.

Importen af soja fra Brasilien var, som det fremgår af Tabel 1, stigende i perioden 2009 frem til 2013, mens importen fra 2014 og frem til 2018 er faldet til knapt 180.000 tons. Som det fremgår i afsnittet ovenfor kan dette fald ses i sammenhæng med en øget import fra Tyskland.

Oksekød

Som det fremgår af Tabel 2 er importen af oksekød fra Brasilien faldet jævnt fra knapt 1.700 tons i 2009 til 817 tons i 2018.

Tabel 2 Dansk import af Oksekød fra Brasilien samt andre relevante lande, tons

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Brasilien	1.674	1.410	1.347	1.442	1.287	1.143	1.219	1.346	1.494	817
Tyskland	31.288	41.782	40.122	34.915	34.827	33.180	32.841	29.169	25.828	26.439
Holland	29.820	29.959	26.732	30.330	28.664	29.271	32.248	32.636	32.743	26.783
Irland	5.134	6.068	7.180	6.795	7.929	9.911	7.123	5.963	5.574	5.543
Polen	6.519	6.739	5.591	6.686	9.286	7.745	9.492	8.932	9.797	8.382
Italien	4.325	4.442	5.681	6.920	6.436	6.313	7.275	6.440	6.530	6.960
Resten af verden	8.632	11.912	12.562	10.588	10.110	10.605	11.139	14.090	15.633	19.896
Ialt	87.392	102.312	99.215	97.676	98.539	98.618	97.337	96.576	97.599	95.164

Statistikbanken 2019 - KN8Y

Den danske import af oksekød har i perioden 2009 – 2018 ligget på mellem 90.000 og 100.000 tons. Den danske produktion af oksekød har i samme periode ligget på mellem 134.000 tons i 2010 og 119.000 tons i 2015, produktionen var i 2018 på 129.000 tons. Den danske eksport af oksekød var i 2010/2011 på 86.000 tons og har efterfølgende svinget mellem 71.000 tons (2015) og 81.000 tons (2014), eksporten var i 2018 på godt 79.000 tons. Det danske forbrug af oksekød har i perioden 2009 – 2017 ligget mellem 156.000 tons i 2011 og faldende til 136.000 tons i 2017.

Som det fremgår af Tabel 2, er Tyskland og Holland de lande hvorfra vi har den største import af oksekød med godt 26.000 fra begge lande i 2018. Der er en omfattende handel med oksekød, og der vil i denne sammenhæng typisk kunne ske en reeksport mellem landene. Både Tyskland og Holland har i perioden importeret oksekød fra Brasilien, i 2018 var der tale om knapt 6.800 tons til Tyskland og godt 17.000 tons til Holland. Det er vanskeligt at lave en eksakt opgørelse over hvordan dette påvirker reeksporten af

brasiliansk oksekød til f.eks. Danmark. Antages det, at det importerede oksekød indgår i de to landes eksport med den andel, som importen af det brasilianske oksekød udgør af landenes samlede eksport, vil det for Tysklands vedkommende svare til 1 % af den samlede eksport, mens det for Hollands vedkommende vil svare til 10 % af den samlede eksport. Der vil således under denne antagelse være en reeksport af brasiliansk oksekød til Danmark på 264 tons fra Tyskland og på 2.678 tons fra Holland.

Appelsiner

Der har i perioden 2011 – 2016 været en import af appelsiner. Importen af friske appelsiner steg fra 434 tons i 2011 til godt 2.200 tons i 2014, hvorefter importen faldt til 223 tons i 2017 og 2018.

Tabel 3 Dansk import af appelsiner fra Brasilien samt andre relevante lande, Tons

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Brasilien	-	-	434	690	1.382	2.228	1.596	297	223	223
Grækenland	6.343	13.530	7.885	7.397	6.533	4.866	4.129	7.092	4.341	5.398
Italien	1.566	3.117	2.531	1.933	1.903	2.959	3.042	4.342	2.082	3.709
Nederlandene	6.042	5.083	5.348	6.840	6.208	5.211	6.283	4.715	6.360	5.842
Spanien	20.532	13.999	18.970	19.108	23.009	18.960	22.774	20.089	18.080	22.415
Sydafrika	1.920	2.532	1.221	1.409	885	1.042	1.095	1.831	1.377	3.767
Tyskland	1.390	1.451	2.044	1.758	2.068	2.640	2.971	2.769	2.473	2.346
Resten af verden	4.432	4.813	620	228	726	860	650	1.244	2.353	13.409
Ialt	42.225	46.525	37.053	39.363	42.714	39.766	42.540	42.379	37.288	57.110

Statistikbanken 2019 - KN8Y.

Det har ikke været muligt at finde tal for eksporten af friske appelsiner til vores andre samhandelspartnere, som er vist i tabel 3. Dette skyldes, at den tilgængelige statistik ikke omfatter friske appelsiner, men kun forarbejdede produkter som forskellige typer af juice.

Kaffe

Foruden soja, kød og appelsiner, importerer Danmark også kaffe fra Brasilien. I perioden 2009 til 2018 har den årlige direkte import af grøn kaffe (ikke ristet) svinget mellem 7.017 tons (2016) og 3.725 tons (2017). Importen fra Brasilien udgør mellem 25 og 35 % af den samlede import af grøn kaffe i perioden. Danmark importerer også relativ store mængder grøn kaffe fra Tyskland, som det eneste land der ikke selv producerer kaffe. Tyskland importerer mellem 30 og 35 % af deres kaffe fra Brasilien. Formodes det at samme andel er gældende i Tysklands eksport til Danmark, bliver den samlede danske import af grøn kaffe fra Brasilien på 4.632 ton i 2018 (se Tabel 4).

Tabel 4 Danmarks import af grøn og ristet kaffe i perioden 2009 til 2018. Alle tal er i grøn-kaffe-ækvivalenter, dvs. ristet kaffe er regnet om til grøn kaffe vægt med en multiplikator på 1,19.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Grøn kaffe, import i alt (tons)	33.962	35.094	22.408	17.914	16.175	16.581	17.087	19.457	15.081	17.019
Grøn kaffe, import fra Brasilien (tons)	6.216	5.738	5.570	4.690	4.243	5.378	6.294	7.017	3.725	4.190
Grøn kaffe, import Brasilien via Tyskland (tons)	6.296	5.990	1.890	224	346	307	587	360	268	442
Grøn kaffe, Import Brasilien i alt (tons)	12.512	11.728	7.459	4.914	4.589	5.685	6.881	7.377	3.993	4.632

Ristet kaffe, import i alt (tons)	15.859	16.686	24.250	28.997	30.017	25.638	25.290	26.080	26.631	25.507
Ristet kaffe, import Brasilien via partner (tons)	5.789	5.591	7.203	7.210	8.453	8.694	8.250	8.148	7.436	7.390
Samlet kaffeimport fra Brasilien (tons)	18.301	17.319	14.662	12.124	13.042	14.379	15.131	15.526	11.429	12.023

Baseret på data fra Statistikbanken.dk og UN Comtrade.

Siden 2009 er den danske import af grøn kaffe faldet væsentligt. Det er i vid udstrækning erstattet af en stigende import af ristet kaffe samt kaffe-koncentrater til kaffemaskiner (sidstnævnte er ikke inkluderet i Tabel 4, men importen i 2018 var på ca. 3.300 tons). Omkring 90 % af Danmarks import af ristet kaffe kommer fra Sverige, Tyskland og Holland.

Antages det, at den ristede kaffe der reeksporteres fra Sverige, Tyskland og Holland har den samme geografiske sammensætning som den importerede grønne kaffe til hhv. Sverige, Tyskland og Holland, vil der i 2018 være en indirekte import til Danmark fra Brasilien på 6.210 tons ristet kaffe, svarende til 7.390 tons grøn kaffe (se Tabel 4).

Samlet set har Danmarks import af grøn og ristet kaffe fra Brasilien, inkl. direkte og indirekte import, ligget på mellem 12.000 og 15.500 tons/året de seneste 7 år (i grøn kaffe ækvivalenter).

Andelen af sojaimporten, der er certificeret, samt hvilke certificeringsordninger der anvendes

I henhold til det hollandske initiativ for bæredygtig handel (IDH) og IUCN Hollands rapport *European Soy Monitor* (april 2019) opgøres Danmarks nettoimport af soja i 2017 til 1,556 mio. tons, hvor 29% opfylder den europæiske foderorganisations (FEFAC) *Soy Sourcing Guidelines*. Heraf er de 20 % (hovedsageligt) Arlas indkøb af *Roundtable for Responsible Soy* (RTRS) kreditter, mens de resterende 9 % er et bedste bud fra brancheforeningen for korn- og foderstofhandelen i Danmark (DAKOFO) for andelen af fysisk import af soja som opfylder FEFAC *Soy Sourcing Guidelines*. Danmark importerer også mindre mængder af ProTerra og økologisk certificeret soja. Det har ikke været muligt at finde tal for denne import. Størstedelen af den kinesiske soja på knapt 70.000 tons i 2018 anses for at være certificeret økologisk. Den resterende del af importen af sojaskrå er ikke certificeret.

RTRS – Roundtable on Responsible Soy.

RTRS blev oprettet i 2006 af forskellige aktører i og udenfor sojasektoren og stiller sociale og miljømæssige krav til produktionen, inkl. forbud mod rydning af skov eller andre naturtyper med høj bevaringsværdi efter maj 2009. RTRS opererer hovedsageligt i Sydamerika og har siden 2011 handlet med RTRS kreditter og mass-balance RTRS soja. Én kredit svarer til ét tons soja produceret af en RTRS certificeret producent, og giver virksomheder mulighed for via køb af kreditter at kompensere for deres indkøb af soja fra konventionelle handelsstrømme. Den fysisk certificeret soja indgår i den konventionelle handel og producenten godtgøres via salg af kreditter. I mass-balance indgår den certificerede soja også i den konventionelle handel, men følges af et papirspor, så det altid er muligt at spore hvor stor en andel af en given sojavare, der er RTRS certificeret. 100 % fysisk segregeret RTRS soja besværliggøres af manglende sporbarhed, en endnu relativt lille andel certificeret soja versus konventionelt produceret soja og en generel lang værdikæde fra

primærproducent til slutbruger. Et nyt tiltag fra RTRS er såkaldte regionale kreditter, der skal gøre det nemmere for geografisk afgrænsede områder at blive 100% RTRS certificeret, hvilket vil lette transitionen til handel med fysisk segregeret RTRS soja fra den pågældende region. Den samlede produktion af RTRS soja var i 2018 på lige under 4,5 mio. tons, heraf var 1,55 mio. tons mass-balance certificeret; resten var kreditter. Salget var i 2018 2,8 mio. tons, heraf 0,32 mio. tons mass-balance; resten var kreditter. RTRS tillader brug GM soja, men findes også i en GMO fri plus-udgave.

ProTerra

ProTerra er oprettet af CERT-ID og omfatter ligeledes krav til social og miljømæssige forhold samt udelukker GM afgrøder. ProTerras krav vedrørende skovrydning sætter 2004 som skæringspunkt. Produktionen af ProTerra certificeret soja var i 2016 på omkring 3,98 mio. tons, langt størstedelen produceret i Brasilien.

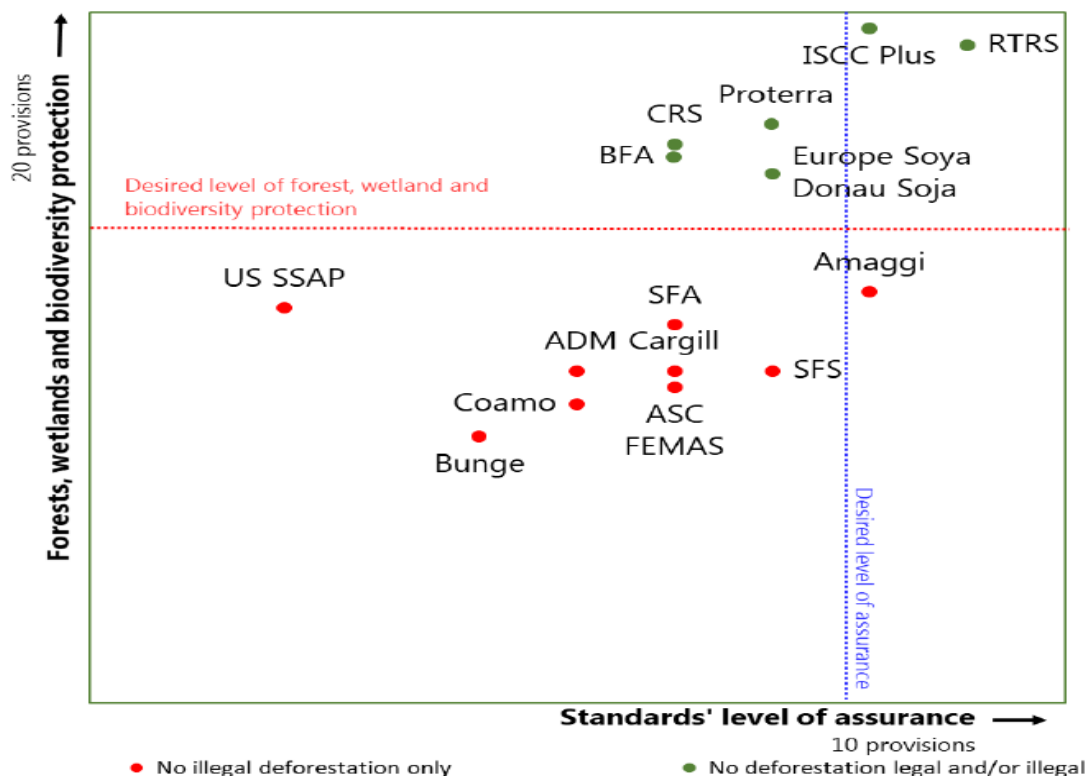
Andre certificeringsordninger inkluderer økologiske ordninger og International Sustainability and Carbon Certification (ISCC +, for biobrændstoffer). Sidstnævnte er relevant for sojaolie i den udstrækning olien bruges til biodiesel, hvilket ikke er tilfældet for biodiesel produceret i Danmark. Den danske import af økologisk sojaskrå til foder var i 2013 på 25.700 tons, ud af en samlet import af sojaskrå på ca. 1,5 mio. tons.

FEFAC Soy Sourcing Guidelines

FEFAC (European Feed Manufacturers' Federation) lancerede i 2015 et sæt retningslinjer for minimumskravene til standarder for ansvarligt produceret soja; FEFAC Soy Sourcing Guidelines. FEFAC SSG er dermed ikke en standard i sig selv, men skal ses om et sæt anbefalinger til udformning af kriterier i eksisterende og nye standarder, først og fremmest med fokus på opfyldelse af lokal lovgivning, men også mht. krav indenfor sociale og miljømæssige forhold; blandt andet har FEFAC SSG som krav at national lovgivning ift. afskovning overholdes, dvs. lovlig afskovning umiddelbart tillades. Sammen med International Trade Center, har FEFAC udviklet en metode til benchmarking af soja standarder, som afgør hvorvidt en specifik standard er kompatibel med FEFAC SSG. RTRS og ProTerra opfylder FEFAC SSG, hvilket også er tilfældet for flere af de internationale handelshuses standarder for ansvarlig/bæredygtig soja, f.eks. fra ADM, Bunge, Cargill og LDC. Modsat RTRS og ProTerra, kræver FEFAC SSG ikke tredjepartsverificering af den certificerede producent, så længe et internt verificeringssystem godkendes af uvildig tredjepart hvert andet år og en tredje- eller anden part foretager stikprøvekontrol af producenterens egenkontrol.

Den hollandske virksomhed Profundo B.V. har på foranledning af IUCN Holland lavet en sammenligning af forskellige standarder for ansvarlig soja baseret på standardernes krav til beskyttelse af skov, vådområder og biodiversitet samt standardernes niveau af verificering og forsikring af krav-overholdelse (Figur 1; Profundo, 2019). Ifølge Profundo er det RTRS og ISCC+ der samlet set har et tilfredsstillende niveau.

Figure II Provisions on forests, wetlands and biodiversity protection vs the level of assurance of the 17 standards

Figur 1. Evaluering og sammenligning af forskellige standarder for ansvarligt produceret soja. Kilde: Profundo (2019)

Dansk import af ansvarlig soja

Mens data vedrørende handel med sojavarer er forholdsvis lettilgængelige, er situationen en ganske anden for handel med certificeret soja. Blandt de forskellige certificeringsordninger for soja er det kun RTRS, der offentliggør data for handel med såkaldte RTRS kreditter. Den mest tilgængelige opgørelse over handel med certificeret, ansvarligt produceret soja er en rapport fra hollandske IDH (The Sustainable Trade Initiative) og IUCN Holland fra april 2019, baseret på data og information fra 2017. Heri fremgår det, at Danmark i 2017 havde en netto-import af sojabønner, -skrå og -olie på 1,556 mio. tons, hvoraf 29 % overholder FEFAC SSG retningslinjer. De 29 % udgøres hovedsageligt af Arla's opkøb af 310.000 RTRS kreditter, der svarer til 20 % af den samlede danske netto-import og som i IDH rapporten også beskrives som Danmarks samlede import af afskovningsfri soja. Dette betyder, at det ikke er den fysiske soja importeret til Danmark, der overholder FEFAC SSG eller er garanteret afskovningsfri, men importen kompenseres delvist gennem opkøb af RTRS kreditter. Det fremgår ikke af IDHs rapport, hvordan de resterende 9 % opfylder FEFAC SSG, men der henvises til DAKOFO. Ifølge DAKOFO er det et bedste bud for dansk import af soja, der opfylder FEFAC SSG som følge af importørernes egne indkøbspolitikker og kommunikation med leverandører. Det har i forbindelse med indeværende udredning ikke været muligt at finde data til at verificere mængden af certificeret soja importeret til Danmark, foruden RTRS kreditterne.

Foruden Arla, opkøbte Coop Danmark 211 RTRS kreditter i 2019, mens 3 nordiske og europæiske virksomheder med tilstedeværelse i Danmark også har opkøbt kreditter: HK Scan (54.086 i 2018), Lidl (211.746 i 2018), og Atria Scandinavia (5.000 i 2018).

RTRS kreditter giver ikke mulighed for direkte at tackle afskovningsproblematikker mm. i forbindelse med sojaproduktionen, da varestrømmene for den certificerede soja og konventionelt dyrket soja ikke kan adskilles. Dermed kan selve forbruget af den fysiske soja ikke adskilles fra den evt. problematiske produktion. Britiske supermarkeds kæder, der ellers har været blandt de første store virksomheder til at opsætte mål for 100 % indkøb af ansvarligt producerede råvarer, har fornyligt måtte medgive overfor avisen The Guardian, at den manglende sporbarhed for soja produceret i Argentina ikke tillader garantier for afskovningsfri soja. Til samme avis bekræfter eksportører og repræsentanter fra Argentinas nationale fødevarer- og kvalitetsservice (SENASA) denne situation.

Kreditterne er på den anden side med til at finansiere producenter, der dyrker soja i overensstemmelse med RTRS standarden, styrker selve initiativet og er med til at udvikle markedet for ansvarligt produceret soja indtil værdikæden, sporbarhed og mekanismer for transparens er udviklet og implementeret. Med RTRS' udvikling siden lanceringen i 2011 og med begyndende salg af mass-balance RTRS soja er det forventeligt et spørgsmål om tid før også fysisk segregeret RTRS soja bliver tilgængeligt, lige som det allerede er tilfældet med ProTerra certificeret soja. RTRS' nye regionale kreditter, Soy4Brands, er et led i denne udvikling. Arla's fortsatte køb af kreditter inkluderer nu 50 % Soy4Brands, hvilket ifølge Arla er det bedste alternativ til fysisk segregeret RTRS soja.

En række danske virksomheder, interesseorganisationer og offentlige kontorer er deltagende eller støttende medlemmer i det nyoprettede Dansk Alliance for Ansvarlig Soja, med DIEH i spidsen. Alliancen har til formål at fremme ansvarligt produceret soja gennem etablering af og forpligtigelse til fremdriftsplaner for indkøb af ansvarligt produceret soja. Alliancen henviser her til RTRS, ProTerra, ISSC +, samt økologi. Alliancens arbejde kan muligvis også være med til at kvantificere dansk import af ansvarligt produceret soja, så det fremadrettet bliver muligt at følge udviklingen baseret på data.

Referencer

ARLA. Pers. kommunikation. 11. oktober 2019.

Bosselmann, A.S., Jensen, M.V., Gylling, M., 2015. Proteinforbrug i danske konventionelle og økologiske Husdyrproduktioner. IFRO Udredning Nr. 2015/02, s. 13.

DAKOFO. Pers. Kommunikation. 11. oktober 2019.

Guardian artikel: Tesco and M&S likely to have soya linked to deforestation in supply chains. 5. oktober 2019.

IDH, IUCN-NL, 2019. European Soy Monitor. Insights on the European supply chain and the use of responsible and deforestation-free soy in 2017.

ITC 2018. The state of sustainable markets 2018. Statistics and Emerging Trends. International Trade Centre (ITC), International Institute for Sustainable (IISD), Research Institute of Organic Agriculture (FiBL). Oktober Geneve.

Profundo (2019). Setting the bar for deforestation-free soy in Europe. Marts 2019, H

RTRS. <http://www.responsiblesoy.org/mercado/compradores-de-creditos/>